

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 24.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 oyr. á forsiðuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýtungum fæst avsláttur í pristinum.

Tírsdag hin 12. juni 1928.

Kostar kr. 1.50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bilagt á posthúsinum, brevsvarnarstøðum og skrivstovuni. Telf. 143.

2. árg.

Tandlæge BREND

træffes 11—5. Telf. 114.

ARBEIDSGEVARAR um allar Føroyar royndu um veturin 1926—27 av øllum alvi at kroysta arbeiðslonirnar niður til tað minst møguliga. Tað vildi í royndum siga, at teir vildu hava landsins arbeiðarar til at liva fyri tað minst møguliga, eitt dømi um, hvussu litið øll tey verk, ið verða avrikaði, virðast í hinum sonevnda »ovara endas«.

Tað eydnaðist um várioð 1927 hjá arbeiðsgevarunum at fáa lonina nakað niður, tó ikki so langt, sum hugur teirra var til. Grundirnar, sum teir framfordu fyri at fáa lonirnar niður, vóru, at matvøruþrísirnar vóru fallnir, og fullu framvegis, fiskaprisirnir vildu fáast uppattur, og nógv arbeið, sum nú lá á láni, vildi verða sett í verk.

Ein, ið hevur ansað eftir hvussu fram hefur farið við øllum hesum framhjááðgoda, sum arbeiðsgevarin lovaðu arbeiðsmannafeløgnum, um lonin varð »skorin niður« — hetta er yndisorð hjá tí danska ríkisstýrinum, sum nú situr, sum eisini okkara arbeiðsgevarar, bæði í býarstýri og aðra staðni hava kosið sær — so kann ein ikki vera blindur fyri, at øll hesi páskot arbeiðsgevarans bert vóru grýlskortar og einki annað. Tí vøruþrísirnar eru nógv hækkaðir, fiskaprisurin her á landi er nú hvorki so og arbeið frá arbeiðsgevarunum, ja, tað er vorioð heilt sjáldsamt. Tað var væl ikki bert fyri at reida upp fyri møguligum fremmandum monnum, sum komu higar til landi at byggja upp vegir og kajir, at lonin skuldi niður? Tað kann einki hugast, tí tað vildi verioð ov fjákkut.

Í Suduroynni dragast menn í hesum døgum við at skipa eina nýggja lönsemlu, og vildi tað tí verioð vert at mint á lönviðurskiftini hjá arbeiðsmonnum í Íslandi um hetta mundið: Fyri alt fyrifallandi arbeið 1 kr. 10 oyr. um tíman. Yvirtíðs arbeiði 1 kr. 35 oyr. um tíman. Skipalossing 1 kr. 30 oyr. um tíman. Yvirarbeiði her 1 kr. 55 oyr. um tíman. Halgidagsarbeiði 2 kr. um tíman, og mánaðarløn er 270 kr.

Hóast hesi töl eru íslendskir peningar, so vil ein tó merkja munin herheima og so har vesturi.

Vit eru eisini her á hala.

Føroyingar eru eitt tólið fólki; men tolnastir av teim tolnu eru arbeiðsmaðurin og fiskarin.

Socialdemokratiets Grundlovsfest i København.

Ved Socialdemokratiets Grundlovsfest i København holdt vor Partifælle, Lagtingsmand P. M. Dam, følgende Tale:

Det er mig en stor Glæde at faa Lejlighed her i Dag til at bringe vore Partifæller herved en Hilsen fra Socialdemokraterne paa Færoerne. Samtidig kan det maaske interessere Dem at høre lidt om, hvorledes vi har det deroppe.

Færingerne er ved at faa Øjnene op for, at den eneste Maade paa hvilken vi kan forbedre Fiskernes og Arbejdernes elendige Livsvilkaar, er at fylke os om de store socialdemokratiske Ideer og Principper, som har bragt Lykke og Velsignelse over Millioner af Smaakaarsfolk overalt i Verden.

Som De maaske ved er vi et meget nøjsomt Folk deroppe paa Færoerne. En færøsk Fisker maa i Reglen nøjes med en Indtægt af 7—900 Kroner om Aaret, men det er for lidt, det slaar ikke til. Hans Liv er alt andet end lutter Solskin. Midt i Vinterens Hjørte maa vore Kutterfiskere gaa ombord i gamle, skrøbelige Fartøjer og sejle op under Island, hvor de med Haandsnøre fisker nogle Millioner Torsk, som de en for en haler op af de store Havdybder, trodsende Kulde og Mørke og de vældige Atlanterhavsbølger, som mange Gange skyller baade Mandskab og Fangst overbord. Hvert Aar betaler vi Havet en Tribut af saa og saa mange unge, dygtige Fiskeres Liv, som forliser eller paa anden Maade sætter Livet til ved det farlige Vinterfiske under Island.

Fiskekutterne er gennemgaaende sødygtige Skibe, men for smaa og forældede og svarer ikke til Tidens Krav. Man er derfor meget glad for, at der er kommet en ny Lov, efter hvilken vi kan faa Laan til at bygge nye Fiskefartøjer for.

Det danske Socialdemokrati har haft megen Andel i denne Løvs Fremkomst, og det er vi meget taknemmelige for.

Om Sommeren bliver en Del af Fiskerne, for det meste de ældre, hjemme og passer Landbruget og Baadfiskeriet ved Færoerne. Dette Hjemmefiskeri er i de sidste Aar blevet meget ødelagt af de udenlandske Trawlere og Landbruget drives under meget primitive Forhold, idet det for Landbrugets Udvikling aldeles nødvendige Vejnet er meget mangelfuldt, ja, man

kan godt sige mangler fuldstændig paa mange Steder.

At fremme og opbæle Landbruget og Hjemmefiskeriet er derfor de fornemste Opgaver, man har at løse. Man er ogsaa gaaet i Lag dermed, og kommet et lille Stykke paa Vej, idet der allerede er anlagt et Par Havne, og man har faaet oprettet en Forsøgstation for Landbruget, ligesom man har Forslag fremme til de nødvendige Veje og Havne, samt omgaas med Planer til Opbælpning af Hjemmefiskeriet, som jeg senere skal komme tilbage til.

Men i denne Forbindelse skal der siges, at man først og fremmest ønsker en langt mere effektiv Inspektion, til at tage Haand i Hanke med de nærgaaende Trawlere.

Kutterne fisker om Sommeren dels ved Island og til dels maa de sejle helt op til Grønland. Der er en lang Vej over Atlanterhavet til Grønland, og det er ikke den bare Lystsejlad. Men vi er glade ved al den dejlige Fisk, vi fanger deroppe. Derimod er vi ikke saa glade for Afspærringen af Landet. Grønland er et lukket Land, som De ved. Vi har nu ganske vist faaet Lov til at komme i Land paa en enkelt Havn, og det er vi taknemmelige for, men vi kan ikke rigtig forstaa, hvorfor det er os forbudt at tale med Grønlænderne. Vi vil ikke gøre Grønlænderne Fortræd, tværtimod, vi vil være gode imod dem. Det er dygtige Folk, men de er forfærdelig langt tilbage. Vi vil gerne tage dem ombord og lære dem at fiske, men det maa vi ikke. Jeg vil nu ikke komme med nogen Kritik over Monopolhandelen og dens Principper her ved denne Lejlighed, jeg vil kun i al Almindelighed udtale et front Ønske om, at den kinesiske Mur, som nu omgiver Grønland, efter haanden maa smuldre hen, og det skal glæde mig, om Socialdemokratiet vil hjælpe til med at skaffe ogsaa Grønlænderne taalelige Livsvilkaar.

Grønlænderne er dygtige Fiskere, de trænger kun til nogle færøske Læremestre. Og de trænger til lidt mere Frihed til at prøve deres Kræfter. Jeg kan forsikre Dem for, hvis Færingerne faar Lov til arbejde sammen med Grønlænderne, paa Fiskeriets Omraade, saa vil det blive til Gavn og Glæde for begge Parter.

Vinduer, Døre og Lister.

Godt og billigt Arbejde.
Hugo Øster's Maskinsnedkeri,
Tlf. 216. Thorshavn. Tlf. 216.

Ogsaa hjemme paa Færoerne er der jo en Del tilbage af den gamle Mur, som isolerer os fra Omverdenen. Vi vil gerne have Lov til at røre Vingerne og se os om i Verden og lære af de udenlandske Fiskere, især paa Sildefiskeriets Omraade. Jeg er sikker paa, at det oplyste, danske Socialdemokrati vil støtte os i disse Bestræbelser.

Vi vil gerne forbedre vore Fangstmetoder og benytte Isen til at præservere vores Fisk i Stedet for udelukkende at bruge det ramme Salt, ligesom vi vil se os om efter nye Markeder for vore Produkter.

Jeg er hovedsagelig kommen herved for at faa et Laan til Oprettelsen af et moderne Fryseri paa Færoerne, og jeg er meget taknemmelig for den udmærkede Modtagelse, jeg har faaet først og fremmest hos Deres stoute Hovding, Hr. Stauning, som ikke alene har vist os sin store Interesse for Sagen, men som den praktiske Mand, han er, ogsaa har gjort sin Indflydelse gældende paa de rigtige Steder, saa at vi nu har de allerbedste Udsigter til en heldig Løsning af denne for os saa vigtige Sag.

Jeg er blevet modtaget ikke alene med forretningsmæssig Velvilje, men med Hjørtevarme og virkeligt Brodersind.

Jeg bringer min Hyldest til det danske Foraar. Landet ligger foran en som en Have. Et vældigt, hjertevarmt Smil fra Naturen samt dens Indbyggere moder en og giver den Rejsendes Ophold herved festlige Farver. Du lykkelige Danmark, som har Raad til at vise dig i denne Foraars og Sindets Festdragt, lad Højsindets, Frisindets og Broderskabets Haand og Aand naa over det skillede Hav og over alle skillede Divergenser mellem os deroppe og Eder herved. Lad denne Haand og Aand bygge sig en Eresport deroppe i det vældige Atlanterhav.

Til Slut bringer jeg min oprigtige Tak for den venlige Modtagelse hos de danske Partifæller herved, ligesom jeg gerne vil have Lov til at udtale mine allerbedste Ønsker om Lykke og Held for det danske Socialdemokrati og alle de Smaakaarsfolk, der søger Ly under Socialdemokratiets mægtige og hestkyttende Vinger.

Íslandstíðindi.

Reykjavík.

Veðrið hevur verið ógvuliga lýtt í apríl og mei mánaði, mest sum summarveður, ið øll, ikki minst bóndrinir, hava verið fegin við. Hævið nú bert veðrið vart, sum tað er byrjað, og stórisurin ikki veður at gera nakran skaða.

Knút Rasmussen, doktari, hevur hildið fyrilestrar við landsháskúlan í Reykjavík, og nógv hevur fólkið tyrpst á fyrilestrum hans, so vont var at fáa pláss til øll, ið vildu hoyra hann. Tað var hildin heidursveitsla fyri honum, áður enn hann fór av stað aftur til Danmarkar.

Í næstum veður byrjað loft-samband millum Reykjavíkar—Ísafjarðar og Akuroyar. Tveir menn frá Hansa-felagnum eru komnir til Reykjavíkar við einum flogdreka.

Eins og í útheiminum, har javnaðarrorslan hevur funnið góða jorð at arbeiða á, hildu Íslendingar 1. mei á sama hátt, sum gjørt verður í øðrum londum. Bert kenna vit einki til »politiforbod« og »bajonettir«, men háðaðir verða arbeiðarnir afturfyr, somikið sum mótsöðuflokkarnir og teirra bløð eru ment. Tó trytur afturhaldsblóðunum dygg og hvöss eykanøvn til hin fylkta arbeiðarallokkin, teir nýta »pöbulin« og »undir-stungnar oddamenn«, sum skróla í gøtum og á torgum. Tó norist hesin »pöbulin«, hann veksur seg stóran og sterkan, búgvir seg til einaferð at taka ræðið í sínar hendur — stýra skútuni. Og tann tíðin er ikki so fjar, sum nógv halda.

Arbeiðsviðurskiftini eru tolu-lig um hetta mundið. Tað stóð eitt lítið stríð um træðsmiðulon handverkana. Ólærdir arbeiðsmenn fáa 120 ísl. oyrir um tíman fyri 9 tímars arbeiði; hesa lon hava menn hildið verið galdandi, eisini í byggingararbeiði, men slak-arbeiðsgevarar hava tikið sær fyri at rinda eina minni tímansløn, og mátti so arbeiðsmannafelögin leggja uppí, arbeiðið var stoggað hjá teim arbeiðsgevarum, sum vóru byrjaðir at klýpa av lonini.

Tað er nógv byggingararbeiði í Reykjavík í hesum døgum, bæði stórri og smærri byggingar, men tó vil tað lítið hjálpa uppá troðið, sum er av sunnum og góðum húslíkundum hjá arbeiðsfólkinum, tí húsviðurskiftini eru ógvuliga vánalig. Longu frammanundan krígunum var hústrót í Reykjavík, og arbeiðsmenn livdu í væl so stórt mót í rákoldum kjallarapláss. Tíðin aftaná krígið hevur bót eitt sindur um hesi viðurskiftir. Tað hevur í seinastum flutt nógv fólk inn til Reykjavíkar, og völdir tað eisini húsatrot — men Reykjavíkar býarstýrið hevur einki gjørt fyri at bota um hetta. Nú hava javnaðarmenn, ið komnir eru inn í býarstýrið, kraft húsviðurskiftini granskaði og krevja, at býarstýrið byggur hús til arbeiðarafólkið.

Bj.